

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Agens De Rebus Ecclesiæ Sacris, & profanis, earumque usu, acquisitione,
conservatione, & alienatione

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1658

§. 11. Satisfit Dubiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61834)

ritum desideratur, vel aliud quid ad ef-
fentiam testamenti necessarium. *Instit.*
quibus modus testament. infirm. Angel. num.
7. Silv. §. 1. num. 6. Armilla num. 10. Clarus
hoc tr. quest. 89. Præterea quamvis ritè
factum irritari potest. 1. Si posthumus
nascatur, vel si post testamentum fa-
ctum arroget sibi filium: vel si suus pos-
tea fiat, qui tempore testamenti non e-
rat. 2. Si testator capite minuatur, nec re-
cipiat libertatem. 3. Si exhæredationem
suam accuset, & per sententiam obtineat
hæres. 4. Si institutus hæres non adiit
libertatem, vel antequam adiret, mor-
tuus est. *Instit. l. cit. & Summista passim Bar-*
tal. l. 1. num. 10. ff. de iure codicill. Treutler.
Vol. 11. Disp. 10. num. 7. Annotat verò Ro-
land, multum interessè, an testamentum
sit ipso jure nullum, vel rumpatur per
querelam, quia jus dicendi testamentum
nullum esse, 30. annis durat: quando ve-
rò per querelam rumpendum est, unius
anni spatium aëtori conceditur. *Bald. in*
l. filio præterito ff. de injusto testam. Roland.
de testam. Rubr. 17. num. 20. Connanus l. 9.
Commentarior. iuris civil. c. 7.

§. XI.

Satisfit Dubiis de testamento.

DUB. 1. An testamentum alterius vo-
luntati rectè committi queat. *Innoc.*
III. in c. cum tibi de testam. ita respondit.
Qui extremam voluntatem in alterius
dispositionem committit, non videtur
decedere intestatus. ex quibus verbis
magna & intricata hæc Quæstio nasci-

tur, an valeat testamentum, quod meo
nomine rogatus à me Sempronius face-
ret? Discordantes interpretum opinio-
nes apud Covarr. in *Comm. huius cap. &*
Barbosam invenies. Neque enim operæ
pretium est hic congerere. Sed Respon.
Innocentii mentem esse, quod commit-
tens omnia bona sua alicujus voluntati
cupiat, ut velut illorum Dominus & hæ-
res de illis disponat ad pias causas, vel
quatenus ad animæ suæ salutem condu-
cit. Ita colligo ex DD. diversis explica-
tionibus, qui ferè conveniunt in duobus.
Primum est, hæredis institutionem
soli testatori competere. *Alterum ele-*
ctionem hæredis, & dispositionem le-
gatorum alterius voluntati & arbitrio
relinqui posse: quæ duo optimè salvan-
tur in sensu quem posuimus. Nec video
aliam viam magis planam & facilem, quâ
Pontificis intentio eruatur. *V. Covarr. &*
Barb. Vasquez. tr. de testam. Sanchez. l. 4. con-
sil. c. 1. D. 1. Zypæus in Enar. anal. pag. 193.
Eberh. Consil. 60 num. 30. Dices. Sic insti-
tutus erit hæres absque hæreditate, me-
rum & inane nomen.

Resp. 1. Poterit falcidiæ beneficio ex
omnibus bonis quartam partem capere,
sic interpretando mentem testatoris 2.
si indiget 3. sui quoque in distribuenda
memor erit, quod permitti ex §. *præced.*
liquet. 3. quia testatori pro hærede se-
ipsum seu animam suam instituerè li-
cet, in dubio non censebitur alius hæ-
res, cui bona commisit, merus execu-
tor, vel commissarius vocabitur. 4. pra-
cticorum hoc tempore doctrina est, teste
Zypæo in analyt. Enarr. pag. 194. non requi-
ri hæredis institutionem in quolib. testa-
ment

mento: posse etiam testatorem decedere partim testatum, partim intestatum. Quod si verum est, nihil absurdi Innocentius asseruit in c. cita. dicens non videri intestatum decedere, qui voluntatem suam in alterius dispositionem committit, ut vel neglecto hæredis titulo disponat pro salute animæ suæ de bonis à se relictis. *¶ Molinam Disp. 134. cir. fin. & Disp. 157. ubi adductis pluribus, & hæredis institutionem, & legata alterius voluntati commissa, communi jure Casareo pro invalidis habet.*

DUB. 2. An juris naturalis sit, quod aliquis non possit testatus, & intestatus decedere? Non posse quem decedere partim testatum, & partim non testatum, pro certa Regula habetur. *l. Jus nostrum. ff. de Reg. jur. Clar. in §. Testamentum q. 16. in princ. Bart. Consil. 156. lib. 1. Franc. Tigurin. Conf. Bart. 81. & alii.* Rationem dant, quia Jus accrescendi obtinet, ita, ut si institutus in parte adeat, censeatur in toto adire per jus accrescendi etiam in vitus, & ignorans. Quod de ordinario & communi modo procedendi verum est. Sed ab eo recedendo, & rem altiùs contemplan- do quæritur, an nullo modo possibile sit, decedere aliquem partim testatum, & partim intestatum?

Resp. *Card. Lugo D. 24. Sect. 8. n. 140.* in hoc sensu Juris naturalis esse, quod saltem virtualiter, & interpretativè non sit testatus de omnibus. Vel enim cogitavit de parte bonorum omissa, vel non. Si cogitavit vel idcò eam non attribuit hæredi, quia aliter de ea voluit disponere, & oblitus fuit: tunc verò manet hæredi instituto, sicut legata, quorum Domini defuncti. Si verò voluit de ea parte dispone-

re, eo ipso censeatur velle ut hæredi obveniat ab intestato: atque ita jam virtualiter de ea disposuit. Si autem omnino de aliis bonis, utpote oblitus, non cogitavit, eo ipso præsumitur relinquere hæredi à se instituto, quem aliis omnibus prætulit. Ita ferè Lugo nimium fortè præsumens. Cur enim in casu oblivionis non præsumimus velle, ut bona non assignata hæredi in subsidium pauperum impendantur? hoc enim videtur potius & probabilius: quia hæredem directè exclusit ab illis, certam partem attribuendo: pauperes verò, Ecclesiam aliasque plures causas directè non exclusit. Cum ergò quilibet salutis suæ memor in extremo vitæ articulo existimetur, merito præsumitur bona superflua in pios usus velle distribui: nec plus hæredis sui commodo, quàm propriæ salutis consulere arguatur. Manet nihilominus, et si hoc daretur, non decedere testatum & intestatum; sed nondum liquet an ex jure naturali id proveniat? Quid enim, si quis directè vellet non nisi de dimidio bonorum suorum testari, reliquum verò vollet hæredi accrescere, sed simpliciter decedere. Veniet id quidem, ubi constituerit, in manus Filii (posito hæredes necessarios deesse) verum nihilominus erit, partim testatum, partim intestatum decedere: ac proinde non est ex natura rei insolubilis nexus inter illa duo, ut simul, & nunquam seorsim inveniantur. Nec facile est in praxi evenire quod inter Gymnasia parietes speculamur, ita rerum suarum quenquam ignarum, & immemorem esse, ut numerum earum, pondus, & mensuram ignoret? Aulam potius, ut Plautinus ille auri plenam vi summa

Summâ servat miseris affectus modis. *l. Ius nostrum. ff. de Reg. Iur. V. Instit. de hered. Inst. §. Hæreditas l. Ius nostrum ff. de Reg. Iur. Schneiderv. in l. 2. Instit. §. cit. num. 6. Card. Tuschus. 7. Testamentum Conclus 96. l. Clarus §. Testamentum. q. 16.*

Dub. 3. An Regis & supremi Principis potestate, addito testatoris consensu testamentum irrevocabile fieri possit? Negat cum pluribus à se citatis *Sanchez l. 4. consil. c. 1. Dub. 19.* Quod enim testamentum revocabile sit, & non nisi testatoris morte confirmetur, non ex positivo aliquo iure, sed naturali seu gentium, quod ex *c. 9. epist. ad Hebr.* colligitur, ubi Apostolus probat, Vetus testamentum revocari potuisse, quia non intercessit mors testatoris. Testamentum n. in mortuis confirmatum est, alioqui nondum valet, dum vivit, qui testatur est. Nulla igitur via patet, qua testamentum irrevocabile fieri possit. Verùm *Card. Lugo* in ista rationatione nullum robur agnoscit. Quia Apostolus non propterea asserit *V. T. revocabile fuisse*, quod mors testatoris deesset, sed potius Christo moriendum fuisse, ut testamentum novum à se conditum ipsius morte confirmaretur, cum vetus novi figura, non fuerit sine animalium sanguine dedicatum, qui sanguis Christi sanguinem præfigurabat, ut interpretes notarunt: quod non arguit irrevocabilitatem, sed invaliditatem ante mortem testatoris, alioqui non testamentum, sed donatio inter vivos esset. Præterea quamvis de irrevocabilitate loqueretur, sufficit, juris positivi esse ab omnibus recepti, volueritq; Deus in hac quoque testamenti conditione seu proprietate morem humanum sequi, & illi consen-

taneum loqui. Secundam hanc opinionem quæ verior apparet.

R. Principis potestate, addito testatoris consensu irrevocabile testamentum fieri posse. *Ratio* est, quòd obligare se nemo possit ad non revocandum, præcisè oritur ex lege civili, quæ ejusmodi pacta irritat. Sublato igitur per contrariam legem tali impedimento non amplius irrevocabile erit testamentum. Sic enim donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum tollit potestatem testandi, & tamen facta Ecclesiæ approbatur legibus imperialibus. Possit ergò quis obligare se ad non revocandum testamentum, ita ut teneatur, si non obstat legis alicujus, vel Principis auctoritas. Præterea certum videtur, posse quem in delicti pœnam privari potestate testamenti faciendi: quo facto morietur intestatus, & bona sua relinquet hæredibus ab intestato. Is si testamentum prius fecisset, ante delictum scilicet, & illius pœnam non testandi, privatus esset potestate revocandi illud, mori- que cogereetur cum testamento non revocato, & irrevocabili. Idem ergò ex rationabili causâ cum aliis subditis fieri potest. Unde sequitur, non esse juris gentiû, ut quælibet ultimæ voluntatis dispositio revocabilis sit, quamdiu testator vivit. Imo posset communi lege constitui, ut testamentum aliquod in particulari propter favorem hæredis & familiæ ipsius, sit irrevocabile, quemadmodum *Mol. notavit D. 151. Archid. c. ultima voluntas 13. q. 2. Deci. in c. cum accessisset. de Const. Cov. Rubr. de test. pa. 2. n. 6. Barth. de Bellenz. add. ad Pan. c. cum Marth. de cel. Miss. Card. Lug. D. 24. s. 2. n. 41.*

Dub. 4. An si testator miraculosè resuscitaretur, testamentum ipsius, ut agna-

tione posthumi, rumpetur? *Iul. Clarus.* Questionem hanc pulchram vocat, & raram, ac si contingat, ut in Lazaro, quē Christus D.N. à mortuis resuscitavit, tenendum, quod Lazarus hæreditatem suā de jure recuperavit, & rupit testamentū si prius condidit, vel tanquam ipsemet, (non enim videtur defunctus, qui tam citò revixit) vel tanquam posthumus, qui de novo natus esset. Ita tenuit *Gl. in l. ex hū ff. de leg. quæ in hoc communiter est approbata, ut dicit Alber. in d. l. ex hū n. 1. Alex. in l. si marito n. 5. ff. sol. matr. Ita Clarus. cujus opinionem licet Malder tr. 1. c. 11. de test. Dub. 6. videatur approbare. Card. Lugo tamen aperte falsam pronunciat: quia mens testatoris fuit, ut ipso decedente, loco sui talis hæres succedat, quæ eadem mens manet, ut post secundam mortem ita fiat; nisi interim post resurrectionem revocet, prout potest. Bona tamen debere restitui, quia ea videtur mens testatoris fuisse, ut se omnibus aliis præferret. Magis enim se diligebat, quàm suum hæredem, quem solum loco sui succedere voluit, quod à fortiori procedet, quando mortuus est ab intestato, cum ipse sibi sit omnium proximus. Sed ratio hæc si legibus conformis, & præsumptio, quā nititur, proba, non ad bona tantum externi, sed ad quæcumq; bona & jura extendi debet, restituendæque resuscitatum in statum, in quo an. mortem fuit, integrè, & perfectè. Diligebat se magis quàm quēlibet alium: ergò bona ipsi restituenda sunt, ne alium sibi videatur præferre. Dicimus similiter, diligebat se magis, quàm hæredem: ergò quæ hæredi attribuit, magis sibi amabat, ne videatur præferre illū*

sibi. Ac proinde dominium bonorum & omnia jura hæres illi restituere debet. Præterea, si præsumptionibus uti conceditur: omnino videtur testatoris mens fuisse excipere casum adeò raram & in expectatum, quemadmodum affectus esse præsumitur erga posthumum, qui nasceretur. Rogetur Titius ante mortem. Visne testamentum tuum valere, etiam si te contingat in vitam redire? haud dubie respondebit non velle: aliàs contra priorem illam præsumptionem magis alios, quàm seipsum diligeret, cupiens ut bonis abundent, ipse verò ex divite in pauperem, & mendicum Lazarum mutaretur. Hinc colligitur l. Clari opinionem non esse aperte falsam, sed cum opposita certare de probabilitate posse. *Anton. Bardus de temp. utili c. 14. pag. 134.*

Dub. 5. Duo testamenta proferuntur eodem die confecta, & nescitur utrum sit posterius, quid facto opus? Utrumque valere, & bona æqualiter scriptis hæredibus tradenda volunt aliqui, ita ut immediatè uterque hæres succedat. Pro hac opinione citatur *Rofredus. Guil. de Suzar. & Molina Disp. 133. §. quando eod. die nec abhorre videtur Lugo Disp. 14. Sect. 3. & valere eam in Regno Hispaniæ asserit Sanchez l. 4. consil. c. 1. Dub. 22.*

R. Sp. Cum in duobus testamentis nulla omnino diversitatis, aut posterioritatis nota apparet, utrumque rejicitur propter incertitudinem. *l. Duo sunt Titii ff. de testament. tutela. Gloss. Bart. Dynus, Azco, Albericus. Cornuus, Iason, Curtius Boertius, l. Clarus quest. 100. & alii apud Sanchez indicati.* Melius enim & juri conformius videtur permittere, ut hæredes ab intestato

stato succedant, de quorum jure non ambigitur, quam hæreditatem relinquere illis, qui non nisi per ambages, & incertam præsumptionem ad successionem nituntur.

Excipe 1. Nisi unus duorum possideret. Tunc enim juxta *Reg. 65. lu. in 6.* melior ipsius conditio foret & alterum excluderet.

Excipe 2. Si in uno testamento institutus esset hæres extraneus, in altero ab intestato veniens. Hic enim absque controversia præterendus erit.

Excipe 3. Si ex Notarii, à quo testamentum scripta, Protocollo de posterioritate aliquod indicium appareat, quo incertitudo minui videatur.

Excipe 4. Si in uno instituta sit pia causa, vel saltem legatum aliquod ad piam causam. Illud enim pro rato habebitur favore piæ causæ, & animæ defuncti, qui merito præsumitur illud malle, quod animæ suæ conducibilis est. *Anton. Gomez l. 45. Tauri num. 149. Sanchez & Lugo lo. citato. Tiraquel. de privil. pia causa num. 35. Layman. l. 3. tract. 5. c. 4. 5. Hoc vero speciatim statutum est. Phil. Decius in l. Edicto Divi Adr. C. de edicto Adr. toll.*

NOTA. Ad curam Magistratus, ac Principum spectat, ejusmodi dubiis casibus aliquâ decisione remedium ponere: quemadmodum in Hispaniæ regno factum esse *Padilla, & Gomez* affirmant apud *Sanchez lo. citat.* Si igitur contingat duo testamenta proferri, de quorum ordine nihil decidi possit, ex æquo dividetur, & uterque hæres suam dimidiam accipiet: adeoque corrueant omnes exceptiones supra positæ. Neque per hoc in-

juriam fit illis, qui alioqui ab intestato succederent: si quidem illorum nulla in testamento facta mentio est, & succedendi jus non absolutam habent, sed conditionatum, quando nimirum alius nemo superesset, cui testator bona sua maluerit relinquere. *V. Sanchez. lo. cit.*

DUB. 6. Utrum legitima filiorum jure naturali debeat? Pro affirmativa parte facit *c. Jus naturale Dist. 1.* ubi inter partes seu exempla juris naturalis ponitur liberorum successio, & educatio *l. scriptur. §. ult. ff. Vnde liberi.* ubi *Papinianus* ait liberos ad successionem, & hæreditatem admitti parentum simul, & naturæ voto: quod votum in *l. 7. de bonis damnator. eod.* ratio naturalis, & lex quædam tacita appellatur, indeque *Gloss. infert.* propterea in dubio censei parentes bona filiis suis relinquere: de qua præsumptione *Alciatus. 1. de præsumpt. 3.* His accedit quod *Levitici c. 25.* præcipitur Hebræis, ut hæreditario jure ad posteros transmittant possessiones suas, & *Apostolus in epist. ad Galat. 4.* argumentatur. Si filius & hæres. Addere licet si hæres, ergo Dominus, & possessor bonorû patris. Atque in hunc fere sensum plerique legum DD. & interpres loquuntur, filiis quotam suam jure naturali deberi, ut videre est apud *Tholos. l. 4. 2. c. 5. Gaill. l. 2. obs. 122. num. 16. Treuler. Vol. 1. Disp. 13. num. 11.* qui merito & sententiam illorum & rationes rejicit. Nam si legitima jure naturali filiis debetur, neque impii, ingrati aut spurii excludi possent, quod illorum nemo admittet. Item nec minui posset, nec augeri: quandoquidem Juris naturalis præcepta immutabilia sunt. *l. Jur. sang. ff. de reg. Jur.*

Iam verò non tantùm minuitur legitima, & tollitur aliquando, sed in Aragoniæ regno lege permittitur exhereditatio sine causa, datis exiguis alimentis. Potuit enim id fieri, *inquit Card. Lugo*, ad continendos filios in obedientia parentum, & comprimendam illorum insolentiam, qua suo iure bona paterna sibi promittentes de eorum mandatis parùm curabant. Ex his ergò manifestè sequitur legitimam filiorum seu certam quotam bonorum non iure naturali, sed supposita rerum divisione ad summum iure gentium constitutam esse, ut parentibus fili succederent in bonis relictis. Illud verò ratio & lex naturalis præcipit parentibus, ut quamdiu non possunt sibiipsis comparare alimenta, parentes suppeditent.

Neque aliud citatæ leges & testimonia evincunt, quam naturæ inclinatione & affectu genitores propendere ad bonam educationem, & proles sustentationem: eodemque sine, & propter continuationem in eadem familia possessionis à Mose præcipitur *Levit. 25.* ut hæreditatio iure in filios deriveretur hæreditas. Dici etiam potest cum Lugo legitimam esse iuris naturalis fundamentaliter; unde prædicta inclinatio, & commune parentum votum oritur. *Schneidevvin l. 2. Instit. tit. 18. §. sed hæc Vasq. c. 4. & 6. Lugo D. 24. §. 8. §. 2. Tholos. l. 42. c. 5. Franc. de Porcellinis de confect. Invent. c. 5. num. 40. Fachina. l. 4. c. 32.*

DVB. 7. An hæreditatem amittat, qui testatorem à quo institutus est, occidit?

R. Aff. argumento *l. Indignum ff. de his, quibus ut indignis &c.* Nam ibi indignum esse hæreditate decernitur, qui comprobatus est id egisse, ut per negligentiam,

& culpam suam mulier, à qua hæres institutus erat moreretur. Unde colligitur, multò magis privandos hæreditate eos, qui non per negligentiam sed destinatam malitiam mortem testatori suo inferunt. Quod ulterius probatur ex *l. ul. ff. de bonis damnator.* ubi cum patris sui iussu filia veneno iustulisset, eum, à quo instituta hæres erat, fisco inferendam esse hæreditatem definitur. Si autem contingat non unum, sed plures hæredes esse, interfectoris portio non accrescet aliis innocenibus, sed ad fiscum deferretur. Neque contrariù colligitur ex *l. 2. §. fratris ff. si quis aliquam testari prohibuerit*, uti maior Interpretum pars opinatur. *Molina Disp. 178.* Excipit nisi testator accepto vulnere ex quo perit, ignoverit occisori, & relinquat institutum, vel etiam de novo hæredem declaret. Tunc enim Fisco excluso hæreditatem retinebit. *Arg. l. ult. C. de revocan. donat.* ubi idem de donationibus constituitur. *Bald. lason. Gomez & alii.*

Quid verò, *inquis*, si Patrem filius occiderit, aut è converso filium Pater, an patris modo hæreditatem amittent? Dicendum amittere, ut magis indignos successionem, & magis dignos privatione hæditatis delatæ: adeoque Fisco deberi bona ipsis assignata. Leges enim indifferentes loquuntur, nec ulla ratio occurrit, quæ parricidas excipiat.

Alium casum *Molina* fingit. Caius uxorem suam occidit, ex qua filium habet superstitem, qui idcirco matri hæres est: sed non multo post moritur. nunquid illi Pater in prædictis Matris bonis succedit? Negat ex communi DD. *sententia Bartolus.* & merito, quia ipsius delicto effectum est; ut eiusmodi ad se tandem bona devenirent,

nirent, quæ in pœnam commissi Fiscus sibi vindicat iuxta *l. Lucius ff. de iure fisci. & l. Cum ratio. §. ul ff. de bon. damnator.* Et sic iudicatum esse in Salmanticensi & Brixienti Curia refert *Anto. Gomez apud Molinam allegatus Disp. 187.* qui addit, eum quoque hæreditate privati & successione, qui auctores cædis cum possit, non perlequitur, & publica auctoritate curat puniri: Ingratus enim, adeoque indignus esse præsumitur, qui illius substantia, & bonis fruatur, cuius iniuriæ vindicandæ nullo sensu tangitur. Excusari autem poterit, si suis rebus magnum ex tali punitione damnum imminet.

DVB. 8. Vtrum hæres qui testatoris uxorem violavit, hæreditatem amittat filco damnatam.

R. Delicti species tali castigatione dignissima videtur. Quid enim tam scæda, & impudenti compensatione turpius? non est tam æquè facile id certis legibus probare. *Glo. in l. Sororem C. de his quibus ut indignis asserens citat l. 3. §. ult. iuncta l. sequent. & l. ex parte ff. de admendis legatis;* sed nihil tale ex illis legibus, imò contrarium potius colligi putant, quicquid sit de legatis, ut *Molina l. 1. de primog. c. 9. cum aliis testatur.* Neque si in Castellæ regno ita sancitum est, teste *Grego. Lopez,* aliis provinciis attribui potest.

Restat ergò, ut ad statuta specialia recurramus, usum, & praxin consulamus: quod multò consultius, quàm eiusmodi pœnas absque certa lege ad casum prætermissum extendere. Molliendæ potius, quàm exasperandæ sunt pœnæ. *l. Interpretatione ff. de pœnis.* Et benignior interpretatio commendatur. *c. In pœnis de Reg. Jur. in 6 ubi Dynus, Canis. Peckius, & alii. Li-*

mita, si ex tali benignitate aliis præiudicium, aut grave malum meritò timeatur.

DVB. 9. An legatum pro puellis matrimonio iungendis applicari possit illis, quæ religionem ingrediuntur?

R. Quando legatum est certæ ac determinatæ personæ, non potest, nisi illi sive nubat, sive religionem intret, relinquere. Ita communiter DD. sentire affirmat *Sanchez l. 1. de Matrim. Disp. 33. nu. 29.* Nam ex pio affectu testantis præsumptio est, si ita puellam scivisset dispositam esse, multò maxime adiutam voluisse. *§. sed & hoc presenti. Auth. de Sancti episc. collat. 9. & auth. Nisi rogati. C. ad S. C. Trebellian.*

R. 2. Quando legatum indefinite relictum est pro Virginum matrimonio, nõ potest ingredientibus religionem tribui, sed in propriâ, & specificâ formâ completum est. Cessat enim hic præsumptio, de qua in prima Respons. diximus. Nec suffragatur. *Auth. supra allegata,* quia à iure communi exorbitat: adeoque non debet extendi ad casus in illa non expressos. Exprimuntur autem non incertæ personæ, sed certæ, & determinatæ dum ita dicitur. *Sive reliquerit suis liberis. sive alii cuicunque personæ.* Non desunt tamen, qui contrarium sentiant mandatum strictè interpretandum, legatum verò latè dictantes, præsertim, quia ingressus Religionis spirituale quoddam matrimonium est, & verba citatæ *Auth. absque violentia* extendi possunt. *Silv. V. Legatum 1. Q. 9. Vasq. c. 8. §. 2. D. 5. Mol. D. 207. Lud. Lopez Par. 2. c. 36. Card. Lugo D. 24. S. 11. n. 293.*

DVB. 10. An sicut uno hærede deficiente aliis cohæredibus accrescit illius

portio, ita in legatis quoque faciendum sit?

Legata vel coniunctim vel disiunctim assignantur. Coniunctim tripliciter. Legatarii enim vel coniunguntur re tantum, ut si idem fundus tribus legetur. Lego tibi Petre, tibi Paule, & tibi Iacobe, agrum meum Pisanum: vel coniungantur verbis tantum. Titio, & Caio fundum meum Syllanum æquis portionibus lego: vel re, & verbis simul, quando unâ oratione una res pluribus assignatur, non designatis partibus. V. gr. Caio & Mutio domum meam lego. His prænotatis seqq. Regulæ notandæ sunt.

Prima. Quando legata divisim assignata sunt, sua singulis parte constituta, uno deficiente, vel quia acceptare non potest, vel quia non vult, aliis collegatariis non accrescit, sed hæredi traditur, qui defunctum representat. Nam hæc præsumitur mens fuisse testatoris. *Glo. in V. seiunctim de leg. l. 2. Affine.*

Secunda. Legatum pluribus relictum coniunctim verbis & re simul, vel coniunctim verbis tantum, inter legatarios æqualiter dividendum est. *l. Vnicam §. ubi autem legatariis C. de cadu. tollend.* In coniunctis re tantum ab initio legatum non dividitur, sed ad instantiam huius vel illius. Uno repudiante alter in solidum habebit, non iure accrescendi, sed iure suo, scilicet non diminuendi, vel non decrescendi.

Tertia. Inter coniunctos si unus rem legatam non acceptet, vel acceptatam dimittat, non cedit hæredi, sed aliis collegatariis §. si ead. res. *Inst. de legat. l. un. §. ubi autem C. de cadu. toll.* Et quando concurrunt coniuncti verbis, & re simul, cum

coniunctis re tantum, vel verbis tantum, præferuntur magis coniuncti, id est, re & verbis. Deinde admittuntur simul, quare tantum, & verbis tantum coniuncti sunt. *Glo. V. ut ipse & DD. in l. de coniunctis. C. de cadu. tollend.*

Nota. Legatum deficit non tantum defectu voluntatis in legatario, sed in super, si vivo testatore moriatur legatarius, vel res legata non sit in rerum natura. Item, si mihi & postumo fuerit relictum, hic verò per abortum concidat. Denique si res legata non est in commercio hominum, nec mutare dominum potest: quo de genere sunt res sacræ, & publicæ, de quibus *inst. 9. §. 1. num. 11. intelliges vendi non posse. Glo. in V. defecerit Inst. de legat. Acto in sum. l. 6. §. 38. Bart. in l. Re coniuncti C. de cadu. tollend. Angelus V. Legatum. §. 1. num. 27. Schneidevvinus l. 2. Inst. 20. Silvest. V. Legatum §. 1. nu. 21. Card. Lugo Disp. 24. Sect. Treusler. Par. 2. Disp. 13. n. 4.*

DVB. II. An negligentia & procrastinatio executorum animæ defuncti obliat? *Petr. Navarrus l. 3. de rest. c. 4. n. 169.* quando testator ipse nihil definivit certi, sed hæredi, vel commissariis reliquit disponendum, illi verò cunctantur, moram illam animæ defuncti quoad meritum nocere. Putat *Angelus* verò plenus fide executorum qui defuncti debita non solvit, peccare, & nocere defuncto confirmat ex Minorum Chronicis, ubi quidam in purgatorio detentus tam diu scribitur, donec esset satisfactum creditoribus. Et favere videtur *c. in literis de raptoribus, ubi Alexand. III.* Claromontensi Episcopo mandat, ut cuiusdam incendiarii qui pænitens decesserat, hæredes moneat, & com.

pellat, ut per ipsum laes ac damnificatis iuxta facultates suas condignè satisficiant, ut sic à peccato valeat liberari. Ex quibus verbis *Barb. infert.* Ergo defunctus à peccato non liberatur, si eius hæredes omittant, vel negligant restituere. Mox corrigens se, ait Communiter tamen resoluunt DD. defunctum, qui restitutionem hæredibus reliquit faciendam, non teneri propter moram illorum in Purgatorio. Sed hæc nihil ad literam, & textum, *Navarrus autem in Man. c. 17. num. 68* mendam agnoscit, & legi vult non, *ut à peccato valeat*, sed *valeant liberari*, hæredes nimirum, qui quamdiu culpabiliter omittunt restituere, & satisfacere peccant. Addit *Vivaldus in Candela. an. 11. de Purgato. n. 16.* Si locus ille de defuncto intelligendus esset, potius loqueretur in generali, dicendo, ut à peccatis valeat liberari, quam in particulari, à peccato. Deinde esset impropria locutio, cum supponatur defunctus per pœnitentiam ante mortem à peccatis liberatus, maneatque solus pœnæ obnoxius. Hanc expositionem divinatoriam vocat. *Pe. Navarr. c. 4. de rest. num. 75.* approbant tamen *Lud. Lopez Carlo, spino, Carillo, & Sazrus l. 10. m. 1. c. 2.* quibus subscribere nihil absurdi continet. Pro maiore notitia.

R. 1. Peccatum neglectæ restitutionis ab hærede, vel executore, non potest nocere defuncto, qui iussit restituere: quia ad eum ipsi involuntarium est, ut contrarium sermò mandaverit. Neque dici potest, restitutionem faciendam opus satisfactionis esse respectu defuncti, quia necessaria est, non ut pœnam minuat, sed peccatum cessare faciat, in quo morosè hæret non restituens. Non ergò patitur detri-

mentum ex tali mora, quoniam mandans restitutionem fecit, quod potuit *Angel. V. Executor. num. 23. Sylv. V. Testam. II. Q. 6. Armilla. V. Executor num. 16. Tabiena: eod. Anton. Par. 3. tit. 10. c. 3. Bellarm. l. 2. de Purgat. c. 16.*

R. 2. Si hæres, vel executor differat largiri eleemosynas, vel oblationem Sacrificii à defuncto imperatam, nocent ipsi, non quidem quoad meritum, sed quoad satisfactionem pro pœnis in quibus detinetur. Meritum enim cum vita terminatur, nec post eam operari quod profit ad salutem vel obsequium potest. *s. Thom. in 3. dist. 18. art. 2.* At satisfactionis, & suffragiorum defectus vel retardatio plurimum nocere potest, dum subtrahitur medium, quo pœna constituta tolleretur aut minueretur. Eleemosyna enim mundat peccata, & interpellat pro nob. ad Dominum. *s. August. serm. de divite. s. Thom. quodl. 6. ar. 13. Soto. l. 4. Dist. 45. q. 2. art. 4. Richard. ibid. Gabr. lect. 25. in Can. Ang. Silo. & alii summissæ.* Qui verò meritum & demeritum animabus defunctorum tribuunt, cum vulgo sentiunt, & linguam loquuntur, quam non tulerunt. Deserendi propterea vel, si spes emendationis, insinuendi, & corrigendi sunt. *V. Habr. Vasquez in 12. Disp. 216. nn. 36. s. Hoc ipsum. quod diximus Esgund. in Prat. 2. Eccl. l. 9. c. 2. n. 8 & 9.*

DVB. 12. Quid Episcopus possit circa ultimas voluntates, an mutare, differre, aliove modo variare?

Franc. Zypaus in Anclyt. Enarr. l. 2. r. de fo comp. n. 5. refert in Erabantia ecclesiasticos iudices cognoscere de tribus materiis planè civilibus, & inter personas sæculares, videlicet de validitate, & invali-

Invalidate testamentorum, contractuum antenuptialium, & de bonis amortizatis, id est, quæ à iurisdictione sæculari per principem exempta sunt. Igitur si quis petat testamentum, contractum dotalem, vel antenuptialem validum, vel invalidum declarari, & effectum sortiri debere, poterit ad hoc coram iudice ecclesiastico concludere, & is de eo inter quoscunque litigantes cognosceret: ut & de his, sine quibus causæ huiusmodi expediri non possunt, & poterit sententiam suam per césuras exequi, vel per iudicis sæcularis requisitionem, cogendo scilicet conformare se testamento eiusque executioni quantum ad hæredis institutionem, valoremque legatorum cognoscendum spectat. Ita Zypaus de peculiari iure, quod pii Duces in Brabantia sacris præsulibus ex liberali benignitate concesserunt, pro aliis ius commune adendum. Igitur.

R. Generatim loquendo, cum magna necessitas est, episcopus testatoris dispositionem mutare saltem ad tempus, & pecuniam convertere in alium usum potest. Ratio est, quia præsumi potest in tali casu non deesse consensum testatoris, qui nihil aliud in testamento suo, & piis legatis intendit, quam honorem DEI, & bonum Ecclesiæ promovere, subiiciendo voluntatem suam Ecclesiæ præpositis, qui communes patroni & executores piarum voluntatum sunt. Unde sequitur. si testator reliquisset certam pecuniæ summam pro anniversario celebrando in ecclesia S. Petri; illa autem reparatione indigeret, aliæque media deessent, de licentia episcopi pecuniam illam ad tempus applicari posse, & converti in reparationem ecclesiæ. Ita Guil. Bened. in c. Raynntius de testam.

§. Reliquit. n. 29. ubi allegat etiam Io. Andream, addens, sic Tholozæ prædicatorum esse. Felin. in c. cum accessisset de Constit. n. 19. tradit episcopum ex iusta causa aliter conferre beneficium posse, quam institutum est, dummodò consensus patroni accedat: Imò si repugnet, etiam invito illo cõmutari posse. Comitatus l. 7. Q. 9. Laym. in Defens. iusta c. 4. p. 177. 2. Si testator reliquerit pecuniam pro novo opere in ecclesia faciendo V. g. novo sacello, ubi multa & sufficientia sunt, ita ut minor novi sacelli necessitas, quam veteris templi restaurandi sit, cum episcopi consensu ad reparationem templi pecuniam convertere licet. 3. Idem fieri potest, si quis voluisset novum monasterium erigi in civitate, in qua multa, & ruinosæ forent, pro quorum reparatione deesset pecunia. Tunc enim respiciendo finem testatoris meritò præsumitur hanc illius mentem, & intentionem fuisse; nisi forte credimus plus merito ex novo construendo, quam veteribus conservandis sperari posse. Covar. c. Tua de testam. n. 7. ubi dicitur. Auctoritate episcopi potest pecunia à testatore relicta in certum usum pium, expendi in alium eisdem usum pium, magis Reip. Christianæ, ac religioni necessarium, cui necessitati aliud subveniri nequit absque maxima difficultate. 4. Quando pium legatum impleri non potest, Episcopo licet mutare in aliud, sicuti ratio & pietas suaserit: idem dicendum, si quidem impleri posset, sed cum magna difficultate. Nam quæ eiusmodi sit, impossibilibus annumerantur, Sily. V. Legatum 4. Q. 12. Armil. Tab. & alii summissa. Felin. consil. 42. Ananias c. Nos de testam. n. 4. Sanchez l. 4. Conf. c. 2. D. 5. Plerique tamé volunt,

Volunt, ut in eiusmodi casibus hæredis, & legatarii consensus requiratur. In iustè negantibus nihilominus efficiet Episcopus. Denique addunt in particulari, etiamsi pro calice emendo aliove sacro instrumento legata pecunia esset, in opus magis necessarium converti posse. *Barr. l. fin. de oper. publ. Sylv. & al. loc. cit. Covar. in c. Tna. n. 12. de testam. Emm. Sa. V. Testa-*

mentum num. 33. Ioan. Molanus Tract. de Testam. piis c. 72. Comitol. l. 7. Qu. 9. Layman. l. 3. Tract. 5. c. 11. Q. 4. num. 11. Angel. V. Legatum. §. 2. num. 12. & 13. Armilla eod. num. 54. & 55. Emm. Sa num. 2. & 3. Layman in defens. iustia. Q. 2. praeamb. p. 23.

TITULUS V.

De Sepulturis.

Postquam hinc decedentes longum seculum Vale diximus, domum æternitatis anima subeunte, corpus exanime communis Mater nostra humili cala excipit, quam utpote tenebrosam, & nulla pulchritudinis specie insignem sepulchrum, & Sepulturam appellamus. Cuius quanta olim fidelibus cura fuerit. Sacra nobis litera indicant. *Gen. 23. Exo. 13. Deuter. ult. Tob. 1. & 2. 2. Reg. 2. & 11. Matth. 26.* Quam autem Christi Ecclesia sollicitudinem pro defunctorum corporibus gerat, & omnibus commendet, ex Sacris Canonibus liquet *13. Q. 2. l. 3. Decretal. de sepulturis & l. 6. eod.* Equidem contemnere humilitatis studio licet cuilibet, exemplo Papæ Marcellini, & Arbogasti Argentinensium episcopi, quorum ille omnino respuit, hic verò penè patibulum condi voluit; Ecclesia tamen inhumata iacere credentium corpora non patitur, sed honorificè condit: nec minus solliciti morientes, quid quove modo fieri desiderent, testamento inferunt. De

quo quia quæ necessaria videbantur, attulimus: hanc de sepulturis veluti mantissam addemus.

§. I.

De Loco Sepulturae.

I. **D**vobus potissimum modis Sepulturae nomen Canonum Sacrorum Interpretes usurpant. *Primò* enim locum ipsum, siue terra sit, siue tumba aliqua, arca, vel Urna, Sepulcrum appellant *Secundò* ius ipsum, quod Ecclesiae præpositi petentibus pro se suisque tribuere solent, ut extra, vel intra ecclesiam certis limitibus circumscriptum locum, seu repositorium habeant. Quod locum attinet (de iure enim postea Sermo erit) is ab Episcopo deligendus, atque dedicandus est, ut pro religioso habeatur. Neque enim ethnicorum consuetudo probanda visa est, quibus religiosus efficiebatur locus in quemcunq; mortuus illatus esset,

Yy quemad